

1986. évi

JELENTÉS A V N T E D I O G E N É S Z

Barlangkutató csoport barlangfeltárási tevékenységéről

Barlangtani Intézet

D-1986-34.

Könyvtára *

Kutatási területünk ez évben is a bükki, Répáshuta környéki karszt volt, konkrét kutatási engedélyünk pedig a következő barlangokra volt:

1. Pénz-pataki-víznyelőbg.;
2. Szarvasotetői-víznyelőbg.;
3. Diós-pataki HB 1., 2., 3. barlangok;
4. Csánnya-völgyi barlangok.

Ezen belül legfontosabb objektusunk a Pénz-pataki-víznyelőbg., a legtöbb munkát ezért itt végeztük.

1., A feltételezett szifonkerülő járat bontását egyelőre szüneteltetjük. Ennek egyik oka az, hogy a morfológiai megfigyeléseink arra mutatnak, hogy ez a járat valószínűleg a ugyanazon patak régen elhagyott hagyott medre, és nagy esély van arra, hogy 20-30 m után egyszerűen kifolyjunk pl. a Nagy-fal alájához. A másik, fontosabb ok: amíg a bányások még nem győződtek arról, hogy nem okoz visszafordíthatatlan károsodást a szifon szifonban a bomló hordalék, addig nem vállalhatunk ilyen kockázatot. Egyébként figyelemre méltó, hogy az eddigi bontások során a szifon milyen nagytömögű hordalékot elnyelt, az "székó nélkül". /Összesen kb. 10 t-t, általában 0,5-1 t-es adagokban./ Talán ennél is fontosabb, hogy az eltelt évmilliók alatt milyen irdatlan mennyiségű hordalék sodródott át a szifonon. Mindezek a tények feltétlenül megérdemelnék, hogy bányások is foglalkozzanak a szifon kutatásával. Az utóbbi években, sajnos, hiába kerestünk vállalkozókat.

2., Szükségessé vált a barlangban az egyik dexionlétra kicserélése, illetve egy új létra építése a szifon és a 8 m-re fölülte lévő dexionstóg között.

Az előző szükséges anyagokat előkészítettük, a barlang has
bejáratának korai befagyása azonban lehetetlenné tette a további
munkát. Így a létrák elkészítésére legkorábban tavasszal kerülhet
sor.

3., 1986. szeptember végén a hónapok óta tartó szárazság miatt
a szifon vízszintje igen mélyre süllyedt: a fix ponthoz képest
Eddig még nem sikerült ilyen alacsony vízszintet megfigyelni, sem
a szivattyúzási kísérletek során, sem természetes körülmények között.
Lehetővé vált a szifon kezdeti szakaszának alakját megfigyelni, és
ez érdekes következtetésekre vezetett. A szokásos vízszint
környékén ul. a szifont befoglaló hasadékkürtő keresztmetszete
látványosan lecsúszken, és az alakja is megváltozik /ld. 1. mellék-
let/. A vízszint alatt néhány méterrel /amедdig készülék nélkül
többé-kevésbé biztonságosan le lehet merülni/a szelvény ismét növeks-
szik és újra hasadékjelleget üt, méghozzá a vízszint feletti
hasadékhöz mindenben hasonlóan. /A szifon egyébként egy korábban
elvégzett tapogatórudas vizsgálat szerint 12 m mély, pontosabban
ebben a mélységben feneket vagy párkányt ért a tapogató/.

A fenti morfológiai megfigyelés, ha pontos adat nem is tudjuk
megmondani, arra enged következtetni, hogy a vízszint már geológiai
értelomben véve is régóta ugyanabban a relatív magasságban van.
Ez viszont azt jelentené, hogy a hegy tömegével együtt emelkedő-
süllyedő átmenő szifonról van szó, nem pedig szeszélyesen mozgó
karstvízszintről, amelyre a korábbi nagy vízszintes vízszintingá-
dások alapján következtettek. Az viszont valószínűnek látszik,
hogy a karstkarstvízszint időnként "előnti" az egész szifont és
a felette lévő járatokat is. Nagyobb mértékű áradásra egyébként
1978 óta nem volt példa, és ez nyilván összefüggésben van az utóbbi
évek általános karstvízszint-csökkenésével. A fentieket támasztja
alá egy az másik morfológiai megfigyelés is:

Az ún. kerülőjárat /ld. 1. bek./ a kibontott végpont környékén kb. 3 m magas, 0,5 m széles, nagy esésű, patakmeder jellegű. Ugyanakkor a szifonba való becsatlakozás helyén már csak 1 m magas, de jóval szélesebb a járat, és kifejezetten a mai víz átlagos vízszint magasságában találkozik a szifon hasadékaival, sőt, láthatóan mindig is ebben a magasságban szik találkoztak vele.

Egyelőre nincs magyarázat arra, hogy miért hagyta el a barlangi patak a régi medrét az új kedvéért, és arra sem, hogy mikor és a barlang mely pontján történt ez.

4., A barlangban három helyen van hőmérő: a Jutka-kürtő alján, a Nagy-fal tetején és a szifonnál. A mért adatok megerősítik azt a nyilvánvaló következtetést, hogy a barlang hőmérsékletét erősen befolyásolja, mondhatni meghatározza a külső rajta keresztül folyó patak hatása. Télen ez a hatás igen jelentős és nagy hővesztés eredményez: a bejáratnál közel 0 fokos víz felmelegszik, miközben kihűti a barlangot: a szokásos téli hőmérséklet a szifonnál: 5-6 °C.

5., Folytattuk a kürtőmászásokat. Sikertült nagyjából tisztázni a Nagy-fal szikái fölötti kürtők elhelyezkedését. Mint kiderült, a kisebb és nagyobb kürtő is két-két ágra oszlik, és ez a négy kürtő alkot egy meglehetősen bonyolult rendszert, amelyek egy vízszintes terebe, a Padlásba vezetnek. A Padlás magassága: kb. 15 m a Nagy-fal tetején lévő mérőpontokhoz képest. Méretei: 10x3x3 m, így a barlang egyik legnagyobb terme, mivel a Pénzpataki-víznyelőbg. szikája igen szegőgy termekben. Tulajdonképpen a Padlás sem igazi terem, hanem egy a Nagy-fal kürtőrendszerének számos szikái legfelső része, egy valamikori patakmeder becsatlakozása a kürtőbe. Valószínűleg már az inaktív szakaszban tárgult tovább, korróziós úton. Alja álfonák, amelyet kb. 30 cm vastagon agyagos üledék borít. mennyezetén láthatók a valamikori patakmeder nyomai; felfelé haladva szép cseppkőlefolyás

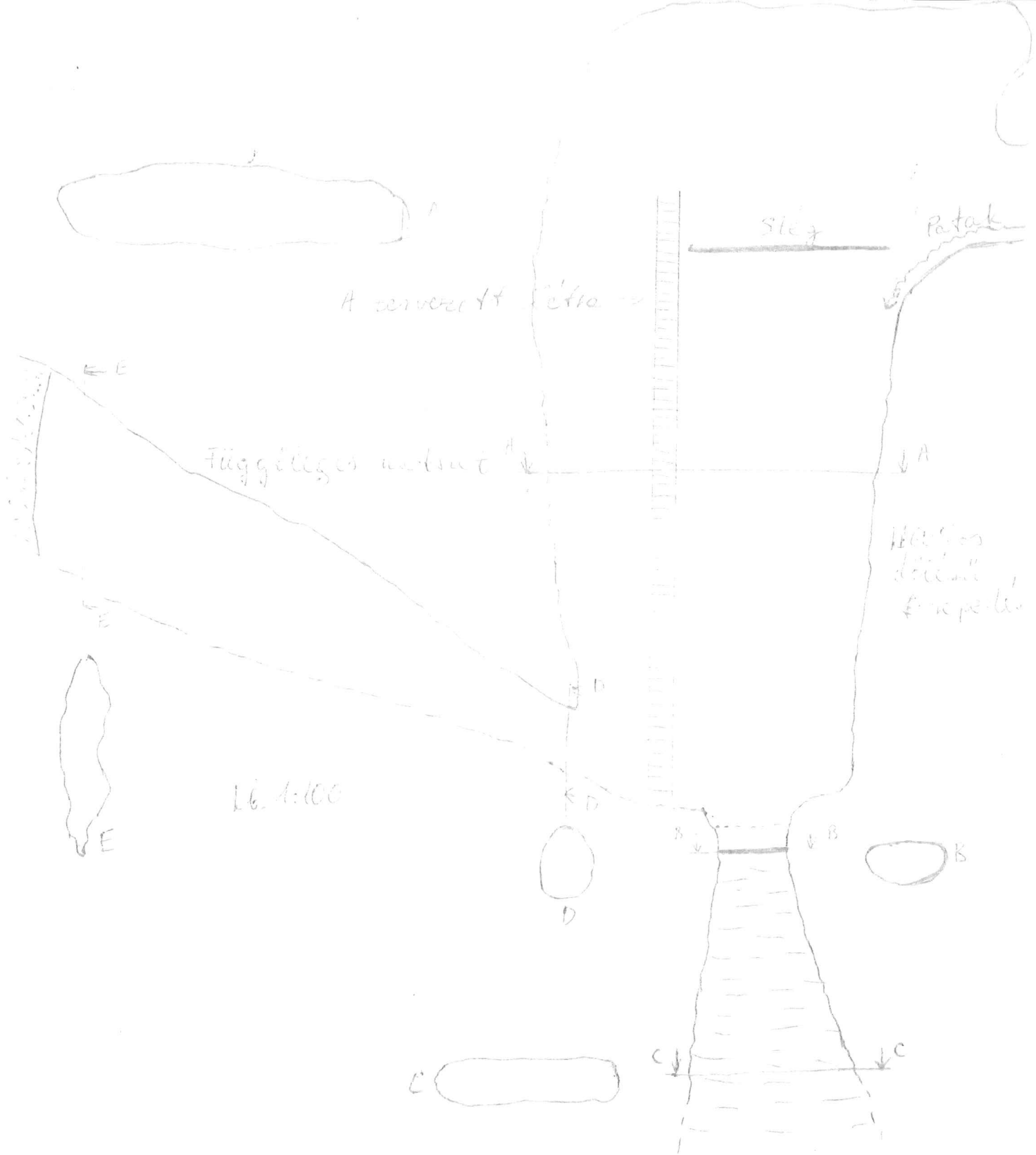
tölti ki a járat nagy részét. A lefolyás mögött, illetve fölött egy három m hosszú szikület található, amelyen érdemes volna még egyszer megkísérlni az átjutást.

A Szervaszetési-viznyelőség bejárati omiadéka végképp életveszélyessé vált, ezért nem vállalhattuk már a künk további kutatás kockázatát. Amíg nem lesz módunk az ácsolást megbízhatóan megosinálni, addig nem szabad felelőtlenül k hazardizozni. A barlang látogatását ezért másoknak sem javasoljuk.

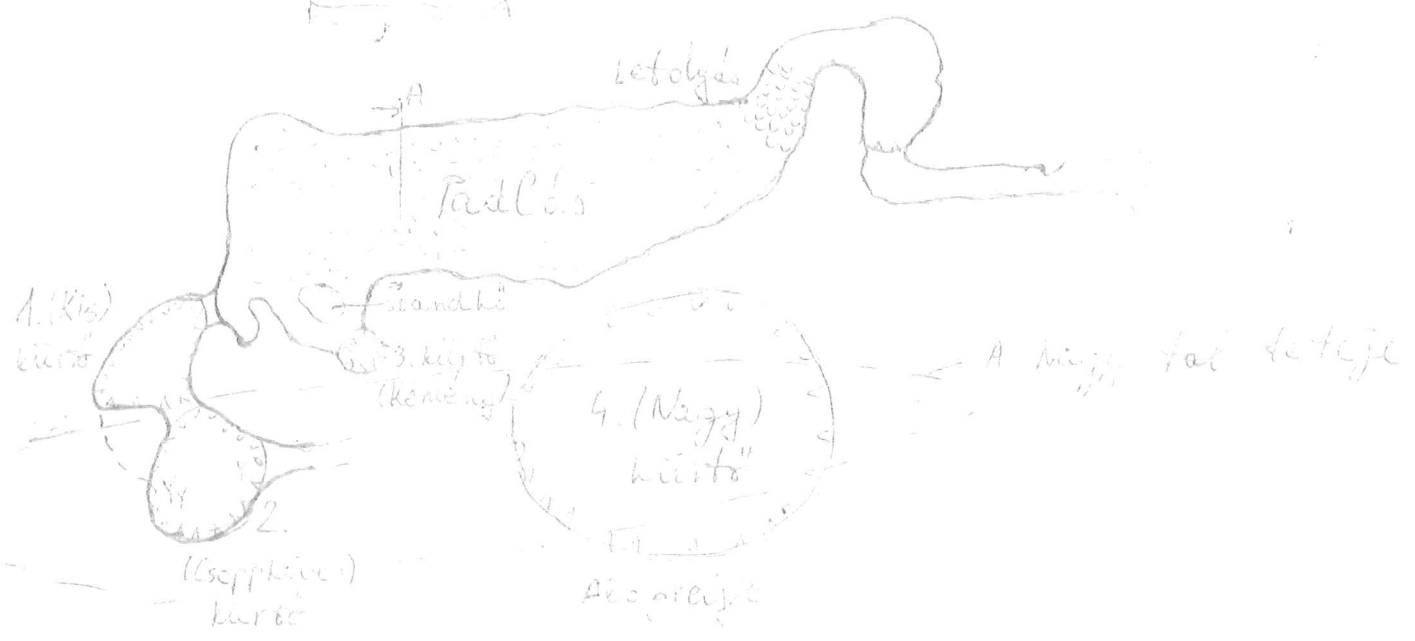
Hasonló helyzet alakult ki a Diószepataki 2. barlangban is: a bejárati kuszoda mennyezetét alkotó kőtömbök, amelyek rétegei sok agyagot tartalmaznak, az utóbbi években lassú esúszással egyre szűkítették az amúgy is szűk bejáratot. A esúszást nem tudtuk megállítani, és mostanra a bejárat ember számára járhatatlanná vált. Mivel az utóbbi években az 1., 2. és 3. barlangban is hiába kísérleteztünk az alsóbb vizes járatba való bejutással, figyelelmük most a legűszibb 4. barlang felé fordult. /M.melléklet/. Egyelőre a földtanai munkák megfigyeléseket, végeztük el, és a bontás lehetőségét tanulmányoztuk. A kőzet rétegzettség, dőlése stb. a barlangfejlődés szempontjából kedvező.

A Csúnya-völgyi barlangokat idén inkább elméleti szempontból vizsgáltuk: egyrészt adatgyűjtést végeztünk a BTI anyagából, másrészt a vizsgálatok során felmerült annak lehetősége, hogy a Csúnya-völgyi barlangokat, amelyek többségükben szűk inaktív ferrisbarlangok, vagy különféle k barlangtorzók, statisztikailag is érdemes lenne feldolgozni, következtetések levonása céljából.

Csepregy Ferenc

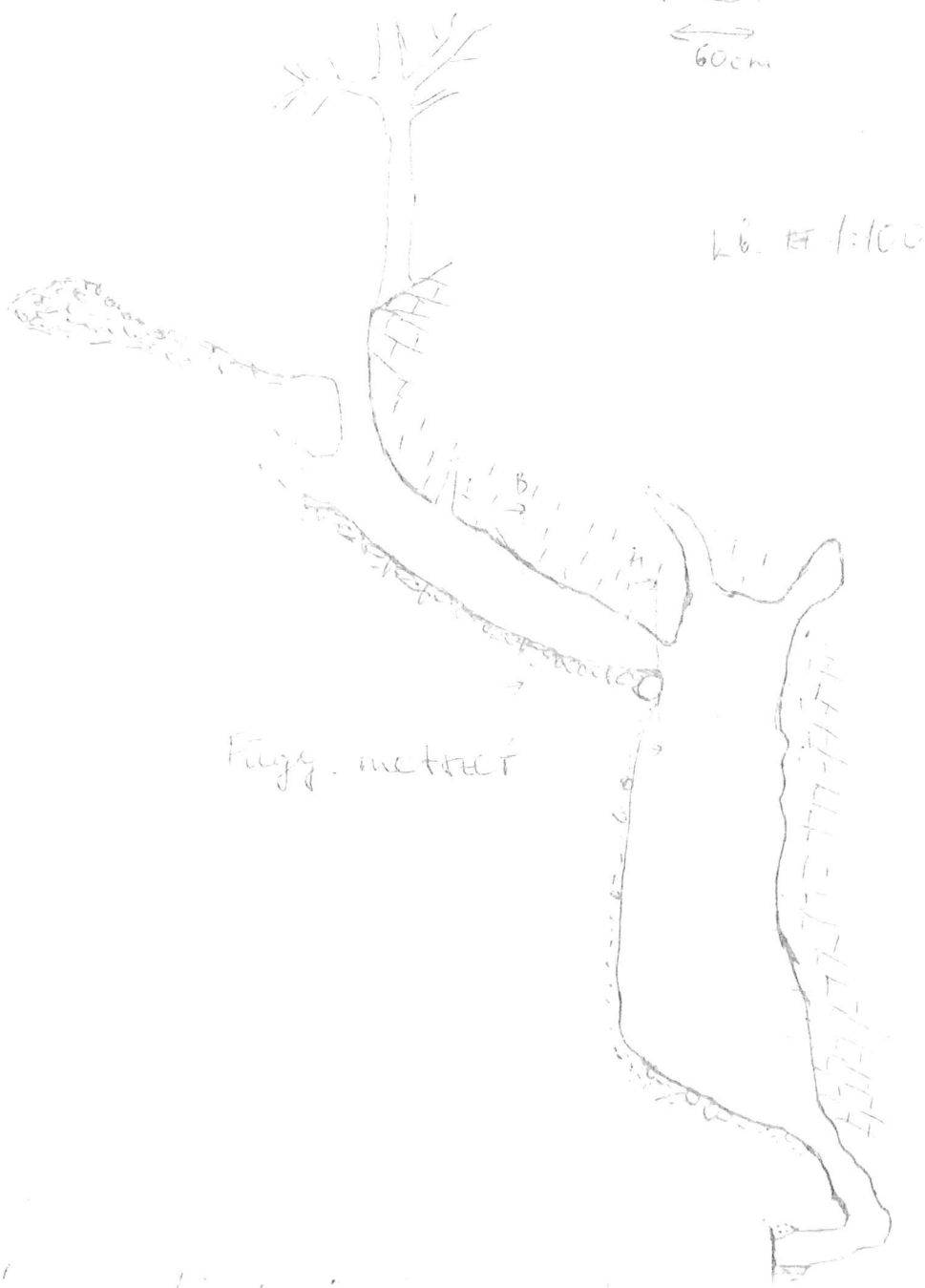
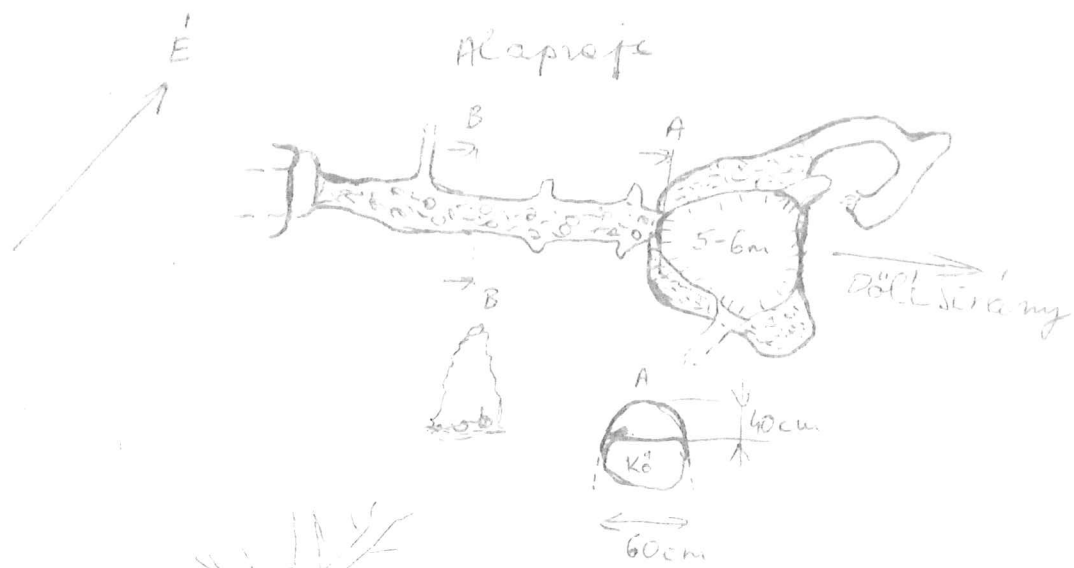
A Ruzsapatáki-öveznyelőbg. szifonjának vázlatja.
 Készítette: Csepreghy Terenc, 1986.

1:100

A Péncsapataki-víznyelőbg. "Padlás" termének
 és a vele kapcsolatos kürtőknek
 a vázlatrajza.
 Készítette: Csepreghy Ferenc, 1986

A Diógyőrben 4. barlang, vártatás
 Kérlek. Csereghy Terenc, 1986